

4. Боришевський М.Й. Психологічні механізми розвитку особистості / Мирослав Йосипович Боришевський // Педагогіка і психологія. – 1996. – № 3/12. – С. 26–33.

5. Євдокімова О. О., Жданова І. В., Швець Д. В. Психологія у професійній діяльності поліції : навч. посіб.; за заг. ред. В. В. Сокурєнка; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2018. – 426 с.

6. Ясыр Антон. Личностный рост: сущность, особенности, основные критерии.

Захаренко Людмила Миколаївна.

старший науковий співробітник наукової лабораторії з проблем психологічного забезпечення та психофізіологічних досліджень Національної академії внутрішніх справ, кандидат психологічних наук

ПРОЄКТУВАННЯ В ОРГАНІЗАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ: ПЛЮСИ ТА МІНУСИ

Сучасне життя характеризується змінами, які торкаються всього людства, суспільства, організацій та кожної людини зокрема. Особливістю сучасних змін є те, що вони динамічні, комплексні та приносять абсолютно нові феномени в усі сфери життя людства. Саме тому адаптація до змін є фундаментальною умовою виживання для індивідів і організацій.

Однією зі стратегій управління змінами є організаційний розвиток (Organizational Development (OD)). Функціонування будь-якої організації передбачає дії та проекти. Дії та проекти мають багато спільного, можуть і перекриватися. Вони виконуються працівниками, здійснюються з використанням обмежених ресурсів, плануються, реалізуються і контролюються. Водночас дії та проекти відрізняються між собою: дії виконуються весь час, вони є чимось постійним в організації; проекти є тимчасовими й унікальними.

Організаційне проектування – спеціальний вид управлінської діяльності, закріплений у розробці і впровадженні проектів удосконалення організацій та раціоналізації управлінської праці. Теоретичною основою організаційного проектування є «метод проектів», розроблений у 20-х рр. ХХ ст. американським педагогом В. Кілпатриком на основі концепції прагматизму Дж. Дьюї [1].

У сучасній літературі термін «проект» (від лат. *«кинутий вперед»*) розуміється як процес цілеспрямованої зміни технічної або соціально-економічної системи, що переводить її з одного стану в інший [2]. Раніше даний термін використовувався у науковому обігу як синонім слів «експеримент» у природничих науках і «розгляд справ» у юриспруденції (XVII–XVIII ст.).

Термін «проект» має кілька значень: 1) попередній (можливий) текст будь-якого документа; 2) певна акція, сукупність заходів,

об'єднаних однією програмою або організаційною формою цілеспрямованої діяльності; 3) діяльність по створенню (виробленню, плануванню, конструюванню) будь-якої системи, об'єкта чи моделі.

Проект має ряд його властивих ознак, наявність яких допоможе здійснити його ефективну реалізацію. Основними ознаками проекту є: зміна стану проекту задля досягнення його мети; обмеженість у часі; обмеженість ресурсів; неповторність. До основних властивостей проекту, які випливають із його ознак та за якими проекти можна класифікувати на типи, належать: масштаб проекту; розмір проекту; кількість учасників; ступінь впливу на навколишнє середовище.

Основним критерієм проекту є критерій можливості реалізації (тобто, у процесі проектування важливими постають характеристики умов і контексту, в яких певний проект може бути реалізовано). Ступінь ризикованості реалізації проекту зростає зі збільшенням кількості неповної чи неправильної інформації про вихідне становище середовища та критерії відбору, правила, принципи, закономірності функціонування стійких структур. Якщо все вищепераховане виявляється правильними, то саме соціальне довкілля спонукатиме і стимулюватиме систему до досягнення стабільності в умовах нового стану [2].

Існують такі загальноприйняті етапи проектування (за Дж. К. Джонсом):

- етап дивергенції (від лат. *divergere* – знаходити розбіжності) означає розширення меж проектної ситуації для забезпечення багатоваріантності в пошуку рішень;

- етап трансформації (від лат. *transformatio* – «перетворення») є етапом, на якому створюються концепції, визначаються принципи проектної діяльності;

- етап конвергенції (від лат. *convergo* – «зближаю»), що є процесом зближення, вироблення компромісних рішень;

- завершальний етап (перед проектувальником з'являються можливості для вибору оптимального рішення шляхом аналізу інших варіантів, що накопичилися у результаті роботи на попередніх етапах).

Проектування, програмування, прогнозування та планування – це способи роботи з майбутнім в галузі управління змінами в організації, однак вони різняться між собою. Проектування як творче створення моделі бажаного майбутнього, є більш вузьким поняттям порівняно із плануванням, адже планування – це процес створення будь-якої моделі та сценаріїв розвитку.

Проектування є більш вузьким поняттям у порівнянні з прогнозуванням: проектування відповідає на запитання: «Що повинно бути, яким має бути найбільш ефективний сценарій розвитку?», а прогнозування – на запитання: «Що взагалі може бути?». Тобто, проектування включає в себе елементи прогнозування і опирається на різні наявні прогнози розвитку ситуації. Проектування є керованою діяльністю з прогностичного планування майбутнього стану об'єкта

управління. Проектуванню властиве все, що властиве роботі з майбутнім, і, насамперед, висока невизначеність та непередбачуваність.

Головна відмінність проектування і конструювання полягає у тому, що проектування може бути і теоретичним (на папері або на комп'ютері), а конструювання припускає матеріальне втілення проектної діяльності [3].

Відмінність між проектуванням і програмуванням встановити складно: проектування є вужчим поняттям, головним результатом процесу програмування; а програмування включає створення проекту та розгорнений план його освоєння. Проектувальна діяльність завжди більше направлена на ефективну організаційну форму (а не на ідеальний об'єкт), тому кожен проект має містити в собі форму організації діяльності. Результатом проектувальної діяльності є проект.

Організаційні зміни – це цілеспрямовані зміни в організації, викликані, зазвичай, зовнішніми подіями, що реалізуються через проекти. Основними індикаторами, що вказують на необхідність перепроєктування організації, виступають: конфлікт (особливо великомасштабний конфлікт між групами структурних підрозділів або організаційний конфлікт базових цілей та завдань); залучення менеджерів до рішень, які приймаються на нижніх рівнях.

Організаційне проектування являє собою розробку проектних рішень щодо перспективної побудови організації (перетворення її від актуального стану до перспективного). Це дозволяє створити жорстку та, водночас, оптимальну систему управління, адже вона будується на необхідності єдиної роботи «технічної» і соціальної системи в організації [2].

У проектуванні організації розрізняється два підходи: бюрократичний підхід, який опирається на систему формальної влади і має риси бюрократичної організації, та біхевіористичний (органічний) підхід, що ґрунтується на розвитку груп в організації, процесів людських взаємовідносин. Важливим є проектний менеджмент (включення до робіт проекту знань, умінь та практичних навичок виконавців для задоволення потреб замовника), що забезпечує баланс конкурентних вимог до внутрішнього середовища проекту, часу, вартості і якості; потреб та бажань зацікавлених осіб [1; 2].

Таким чином, організаційне проектування сприяє конструктивному переосмисленню та актуальному розумінню змін основних підходів в управлінні організацією; забезпечує організаційний розвиток організації (від організаційної проблемності до організаційної зрілості), сприяє адаптації до змінних умов середовища. Однак досягнення майбутнього стійкого стану соціального організму, більш відповідного умовам соціального довкілля, що змінилося, можливе лише за умови врахування всіх прогнозів розвитку організації та соціального середовища, наявності необхідних засобів для реалізації проекту, ефективності впровадження проектного менеджменту як обґрунтованого організаційного підходу щодо управління поточними

діями з розвитку персоналу. Неврахування цих факторів призведе до того, що проект організаційного розвитку може так і залишити теоретичним та не матиме подальшого матеріального втілення.

Список використаних джерел

1. Бочелюк В. Й., Пучина О. В. Організаційна психологія на підприємстві : навч. посібник. К. : Вид-во «Скіф». 2012. 272 с.
2. Психологічні засади організаційного розвитку : монографія / За наук. ред. Л. М. Карамушки. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. 206 с.
3. Теорія організації : навч. посібник / В. В. Приходько, В. І. Прокопенко, В. В. Малий та ін. За ред. І. В. Шереметьєвої. Донецьк : Нац. гірничий ун-т, 2011. 258 с.

Зінсу Ольга Іванівна,

аспірантка відділу докторантури
та ад'юнктури Національної академії
внутрішніх справ

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОГО ВПЛИВУ НА ПРОЯВИ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

В сучасних умовах інтеграції України в європейське товариство особливу актуальність представляють інституційні зміни в суспільстві та реалізація механізмів адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. Суттєвим доробком реалізації озвученого вектору стало запровадження низки інноваційних загальних та спеціальних заходів соціально-правового впливу на прояви насильницької дискримінаційної моделі поведінки в сім'ї, побуті, родині. Зокрема, терміновий заборонний припис, обмежувальний припис, обмежувальні заходи, профілактичний облік, корекційні програми для кривдника та для постраждалої особи [2], [3], [4], [5]. Цілком природно, що «за своїм характером загальні та спеціальні заходи можуть бути економічними, соціально-політичними, ідеологічними, культурно-виховними, організаційно-управлінськими і соціально-психологічними»[6, с. 299].

Провідною ланкою застосування зазначених заходів соціально-правового впливу є притягнення до юридичної відповідальності винних осіб, запобігання вчинення домашнього насильства іншими членами суспільства, проведення психологічно-правової корекційної роботи, вироблення навичок правомірної поведінки, що в умовах розвитку правової держави має відповідати демократичним засадам, принципам верховенства права, законності, об'єктивізму, гуманізму, справедливості.

Своєю чергою, зазначені виміри заходів соціально-правового впливу на прояви домашнього насильства перетинають чимало контекстів неправомірної поведінки в суспільних та приватних відносинах, підвищують вразливість суспільства до насильницьких моделей поведінки, змінюють індивідуальні траєкторії учасників домашнього насильства, і ймовірно, впливатимуть на подальші взаємні